

«Αντιθέσεις και δυνατότητες στο σημερινό κόσμο». Ο τίτλος του σημερινού αφιερώματος συμπίπτει με το θέμα Συνεδρίου που οργάνωσε η Ουτοπία το φθινόπωρο, με συμμετοχή Ελλήνων και ξένων επιστημόνων. Το κύριο μέρος του σημερινού τείχους αποτελείται από τις εισηγήσεις σ' αυτό το Συνέδριο.

Αντιθέσεις και δυνατότητες: Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη των τελευταίων δεκαετιών έχει δημιουργήσει τέτοιες δυνατότητες στο χώρο της παραγωγής, ώστε σήμερα θα ήταν δυνατόν να επιτευχθεί μια αξιοπρεπής ζωή για το σύνολο του πληθυσμού της γης. Εν τούτοις η σημερινή πραγματικότητα βρίσκεται σε τραγική αντίθεση με τις σημερινές δυνατότητες. Η πείνα και η φτώχεια ενδημούν στο μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη. Παλαιές ασθένειες που έτειναν να εξαφανιστούν, όπως η φυματίωση, έκαναν πάλι την εμφάνισή τους, συνέπεια της φτώχειας και των συνθηκών ζωής των λαϊκών τάξεων, νέες, όπως το AIDS, θερίζουν κυρίως την Αφρική, ενώ ο καρκίνος και οι καρδιοπάθειες έχουν εξελιχθεί σε επιδημίες. Από την άλλη πλευρά τα φυσικά αποθέματα σπαταλούνται εξαιτίας μιας αλόγιστης μαζικής παραγωγής που αποβλέπει στο κέρδος και η ατμόσφαιρα, η υδρόσφαιρα και η λιθόσφαιρα μολύνονται από τα βιομηχανικά απόβλητα. Τέλος, οι ΗΠΑ, προκειμένου να ελέγξουν τις πρώτες ύλες του πλανήτη και ειδικά τα ενεργειακά αποθέματα, και συνολικά να επιβάλουν την παγκόσμια ηγεμονία τους, έχουν εξαπολύσει, τα τελευταία χρόνια, συνεπικουρούμενες από την Ε.Ε., μια σειρά τοπικούς πολέμους, χρησιμοποιώντας τα πιο σύγχρονα επιτεύγματα της πολεμικής βιομηχανίας.

Στην εποχή μας έχει οξυνθεί, σε πρωτοφανή ένταση, η αντίθεση ανάμεσα στις θετικές δυνατότητες της τεχνικής και την τραγική κατάσταση της ανθρωπότητας. Ποια είναι η βασική αιτία αυτής της αντίθεσης; Η βασική αιτία βρίσκεται στο χαρακτήρα του κυρίαρχου κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής, δηλαδή στην κοινωνικοποίηση της παραγωγής και την ιδιωτική κατοχή των μέσων παραγωγής. Η σημερινή, γενικευμένη εμπορευματική παραγωγή αποβλέπει στο κέρδος, δηλαδή στην ιδιοποίηση της υπεραξίας που προκύπτει από την κατανάλωση της εργατικής δύναμης. Η ανάδειξη της βασικής αυτής αντίθεσης μας δίνει τη δυνατότητα να εξηγήσουμε το πλέγμα των παράγωγων και δευτερευουσών αντιθέσεων που χαρακτηρίζουν την εποχή μας.

Στόχος του Συνεδρίου της Ουτοπίας ήταν να φωτίσει και να αναλύσει, στο μέτρο του δυνατού, τη σημερινή πραγματικότητα, και να ανιχνεύσει τις τυχόν θετικές δυνατότητες που κυφορούνται στα σπλάγχνα του σημερινού βάρβαρου καπιταλισμού.

Οι εισηγήσεις των Ι. Μészáros και Γ. Σταμάτη επιχειρούν να αναλύσουν την πραγματι-

κότητα, τις αντιθέσεις και τις αιτίες των αντιθέσεων στο χώρο της οικονομίας. Ειδικά ο Γ. Σταμάτης θέλησε να απομυθοποιήσει τη νέα θεότητα της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας: την αγορά. Οι Σ. Μιχαήλ και Δ. Μαρκής εστίασαν τις εισηγήσεις τους στα ανθρωπολογικά προβλήματα που έθεσε με νέους όρους ο αιώνας που έληξε: στις νέες όψεις της αλλοτρίωσης στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και στην πλαστή, φενακισμένη αντίληψη και χρήση των αξιών. Ο Δ. Μπελαντής, από την πλευρά του, ανέλυσε τα νέα φαινόμενα καταπάτησης του διεθνούς δικαίου και τις νέες «αρχές» που κινικά διατύπωσαν πολιτικοί και ιδεολόγοι του σύγχρονου καπιταλισμού, προκειμένου να δικαιολογήσουν τους επιθετικούς πολέμους και την καταπάτηση κάθε έννοιας εθνικής κυριαρχίας. Φυσικά από τις εισηγήσεις δεν έλειψε και η καθαυτό φιλοσοφική θεώρηση. Ο Α. Gedö αναφέρθηκε στις «μεταμοντέρνες» απόπειρες για ακρωτηριασμό της φιλοσοφίας, για απόρριψη της οντολογίας, αλλά και στις αντιστάσεις στη σημερινή κυρίαρχη τάση.

Πού πηγαίνει λοιπόν ο σημερινός κόσμος; Η εισήγηση του V. Vasioulin, σκιαγραφώντας τη δυναμική της παγκόσμιας ιστορίας, αναδεικνύει τις δυνατότητες για υπέρβαση της κεφαλαιοκρατικής βαρβαρότητας. Τις αντιθέσεις και τις δυνατότητες του σημερινού κόσμου διερευνούν επίσης οι ανεξάρτητες από το Συνέδριο μελέτες των Γ. Λιοδάκη και Υ. Quiniou.

Το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας εντάσσεται στη συνολική και πάγια επιδίωξη του περιοδικού να συμβάλει στην κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας: των αιτίων της τραγικής κατάστασης όχι μόνο των «υπανάπτυκτων» αλλά και των «αναπτυγμένων» χωρών στην εποχή της νέας τεχνολογικής επανάστασης, της διεθνοποίησης του κεφαλαίου, του νεοφιλελευθερισμού, με την κατεδάφιση του κράτους-πρόνοιας και συνολικά των κατακτήσεων των εργαζομένων, των ιδιωτικοποιήσεων, των νέων μορφών ανεργίας και φτώχειας. Τα σχόλια του σημερινού τεύχους αναφέρονται σε τρία επίκαιρα ζητήματα: στις πρόσφατες εκλογές, στον πόλεμο της Τσετσενίας και στους κινδύνους από το σχεδιαζόμενο πυρηνικό σταθμό απέναντι από την Κύπρο.

Το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας εικονογραφείται με έργα του ζωγράφου Χρόνη Μπότσογλου και επιμέλεια της Μαρίας Κοκκίνου.

Ο Χρόνης Μπότσογλου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1941. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1960-1964) και στην Ecole Supérieure des Beaux-Arts στο Παρίσι (1970-1972). Είναι καθηγητής στην ΑΣΚΤ Αθηνών από το 1989.